

Zvezdan Linić

S CRKVOM KROZ KORIZMU

Tijek vremena u liturgijskom rasporedu godine neprestano nas suočava s činjenicom da živimo u stvarnosti spasenja i da je svaka naša godina i svaki naš dan jednako tako sastvani dio povijesti spasenja. Kroz liturgijsku godinu o tome nam svjedoči kako ciklus dana i noći, tako ritam nedjelja te konačno i ritam većih skupova liturgijskih odsjekâ kao što su božićni, uskrsni i slično. Sve nam to na različiti način želi prenijeti u život otajstva koja su iznad svakog vremena i koja nadilaze sve ljudske dimenzije i poimanja vremena i prostora.

Uskrsno vrijeme na poseban je način bogato liturgijskim sadržajima koji svojom svježinom postaju simbol i stvarnost za naš život. Posebno bismo htjeli u okviru toga uskrsnog ciklusa izdvojiti trenutačno upravo korizmeno vrijeme kojim taj ciklus započinje. Potrebno je u tom vidu i korisno imati na umu neke liturgijsko-pastoralne vidove koji nam mogu pomoći da to vrijeme bolje doživimo i pastoralno iskoristimo.

Pashalni karakter korizme

Korizmeno vrijeme spada bitno u *uskrsni* ciklus pa iz te perspektive treba shvatiti i sve što se u tom vremenu razmišlja, propovijeda, odnosno prakticira. Pashalni misterij prisutan je u tom korizmenom vremenu neobično intenzivno i taj pečat želi ostati na svim manifestacijama liturgijskog života Crkve kroz to vrijeme. Tim pashalnim misterijem treba shvatiti i sve što se u tom vremenu razmišlja, propovijeda odnosno temeljnoj ovisnosti o sakramentima kojima vjernici to centralno otajstvo vazma započinju (sakramenti inicijacije: krštenje, potvrda, euharistija) odnosno obnavljaju (sakramenat pomirenja). Taj bi pashalni karakter morao biti prisutan i u izrazima pučke pobožnosti (Križni put, »Gospin plač«, različita dramska izvođenja Muke Isusove, moljenje žalosnih otajstava krunice i drugo) i to tako da temeljna perspektiva i temeljni sadržaj pashalnog misterija (smrt-uskrs-dolazak) ostanu prisutni, odnosno naglašeni.

U liturgijskoj pedagogiji korizme važno je slijediti u tome i naglaske Crkve koja nam predlaže liturgijsko vrijeme u takvom obliku. Radni dani u korizmi ponuđeni su više u svojoj četrdeset-dnevnoj usmjerenosti prema Uskrsu,¹ a nedjelje su od pamtivijeka izuzete i predstavljaju u

¹ U čisto matematičkoj računici izlazi da od Pepelnice do Uskrsa ima 40 radnih dana. Dakle, iz tog broja izuzimaju se nedjelje koje ni u to vrijeme ne prestaju biti Dan Gospodnji, tj. slavlje Uskrsa.

svojoj cjelini »Dan Gospodnji«, tj. ostvarenje Pashe u svojoj komplet-
nosti u ritmu proslave Usrksa svakog »osmog dana«.² To bi nas također
htjelo upozoriti na katkada zaboravljenu činjenicu da nedjelje, makar
i korizmene, ne prestaju biti Dan Gospodina koji je uskrsnuo, koji će
doći i koji na svom tijelu nosi biljege svoje muke.

Svoj *pashalni* karakter korizma posbena čuva u bitnoj navezanosti
na sakramente vjere. Svaki je sakramenat ostvarenje i događaj pas-
halnog misterija u životu cijele Crkve i u životu svakog pojedinog vjer-
nika. Priprava za te sakramente neprestano nas drži budnima za tu
cjelokupnu stvarnost našeg života u vjeri. Posebno su tu prisutni sak-
ramenti inicijacije koji se bez otajstva Pashe nikako ne mogu ni katehet-
ski osvjetliti niti liturgijski doživjeti. Sakramenat se pomirenja jednako
tako u tom okviru objavljuje kao dar ostvarene Pashe, kao dar Krista
uskrsnuloga koji je život svoj dao da izmiri ljude.

Pokornički karakter korizme

To nipošto ne znači da smijemo zaboraviti na *pokornički* karakter
korizmenog vremena. Pokora je sastavni dio kršćanskoga vjerničkog
poziva i ide u svojoj konačnici za tim da Boga uzljubimo te mu se
posve povjerimo.³ Primjer Krista i njegova posta kroz 40 dana, njegov
izričit poziv na metanoju i na darivanje života za druge, njegova prih-
vaćena žrtva stoje pred nama kao izazov. Činjenica prisutnosti grijeha
u našem životu govori nam da nismo još potpuno učenici Isusovi. U
tom pogledu zove nas Crkva da upravo u tom vremenu osmislimo svoj
kršćanski poziv specifičnim činima koji će govoriti o našoj otvorenosti
za metanoju i spremnosti da prihvatimo križeve života kao izvorište
spasenja te da se za te križeve pripravljamo po potrebi i svojevrijem
žrtvama.

Pokornički karakter korizme naznačen je već uvodnim činom *pe-
peljanja*. To je liturgijski čin koji bi htio naći u nama svoj odjek. Tom
bi se činu svakako trebalo pružiti osmišljenje. Liturgija predviđa službu
Riječi koja zapravo otkriva glavne dimenzije pokore i žrtve koje se
Bogu mile. Možda bi se ta služba Riječi dala i obogatiti dodatnim čit-
tanjima, molitvama ili tumačenjima te bi se moglo taj svečani ulaz u
korizmu jasnije obilježiti.

² »Osmi dan« jednako je tako stara biblijska tema i slika Usrksa. Povezana je
ponajprije s izvještajem o stvaranju koje je dovršeno u 7 dana. Bijedno stanje u koje
je to staro stvorenje zapalo grijehom trebalo je temeljito izmijeniti, obnoviti, nanovo
stvoriti. To se onda ne da smjestiti u »staru sedmicu«, nego se početak novosti stvo-
renja veže uz »osmi dan« koji izlazi iz starih okvira. Zato Isus biva uskrsen, kao
prvenac novog stvorenja, upravo prvi dan po suboti, tj. prvi dan nakon sedmog dana,
tj. osmog dana. Isus se u tom ritmu »osmog« dana ukazuje kao uskrsnuli Gospodin
svojim učenicima (usp. Iv 20, 26). Na taj način Uskrsnuće kao početak novog stvorenja
biva izvrsno prikazano u toj temi »okdoade«, tj. osmog dana. U takav sadržaj uklapa
se zatim i kršćanin koji postaje novim stvorenjem po skramentu pashalnog otajstva,
tj. po krštenju.

³ Usp. PAVAO VI, Apostolska konstitucija **Poenitemini**.

Direktni pozivi Crkve na pokoru precizirani su pozivom na *post i nemrs.* Upravo u tom vremenu imamo još dva preostala dana strogog posta i nemrsa, te korizmeni petci u vidu strogog nemrsa. Nitko ne sumnja u korisnost takve pokore. Vrijedno bi bilo ipak naglašavati da je to jedna od sugestija Crkve, ali da pored toga i iznad toga stoji poziv na obraćenje u vidu pokorničkih čina u kojima se mora vidjeti izričita želja da se služi ljubavi. Zbog toga je potrebno naglasiti da pokora, odnosno žrtve nemaju u sebi smisla, nego da posjeduju svoje osmišljenje u cilju kojem teže. U Crkvi nema mjesta za neki mazohizam, nego za služenje u poniznosti zaboravljajući pritom i na samog sebe.

Perspektiva korizmene pokore morala bi zato sačuvati usmjerenje prema *djelotvornoj kršćanskoj ljubavi* i potrebno je tome naći mjesta u kršćanskim zajednicama. Neke izričitiije ideje vezane uz djelotvornu kršćansku ljubav mogle bi tom vremenu i takvim činima dati više elana i više svjetla. Zato je u korizmi mjesto i različitih akcija na međunarodnom planu za skupljanje sredstava za siromašne ili gladne. Takva akcija sigurno će obogatiti i naše župske zajednice i okruniti sviješću da se učinilo nešto pozitivno i obogatilo život bližnjemu.

Molitveni karakter korizme

Korizma je vrijeme molitve i meditacije. U hodu prema Uskrsu potrebno je zaustaviti se malo, »ući u pustinju«, povući se u osamu. To se može činiti pojedinačno ili zajednički. Sigurno je to moguće zamisliti i u grupama (vjeronaučnim ili drugačijim) u pojedinim župskim centrima. Postoje različiti načini molitve. U vidu obogaćenja korizmenog repertoara, htio bih predložiti neke teme i načine koji bi mogli obogatiti korizmeno vrijeme. Postoje već uhodani i vrijedni oblici zajedničke molitve kroz korizmu (npr. Križni put i sl.). Ipak upravo je ovo vrijeme otvoreno za nova traženja i pokušaje u tom molitvenom duhu života Crkve.

Usudio bih se predložiti neke teme i molitve za grupnu molitvu u neki određeni dan u tjednu kroz korizmu. Teme su uglavnom vezane uz nedjeljnu Riječ Božju.

1. Bog je intimniji meni, nego ja sam sebi (Augustin)

Tema je u stvari poziv na hrabrost: da ne bježimo od sebe, da ne tražimo alibi u izvanjskim aktivnostima, nego da svako naše nastojanje počiva na zdravoj rasudbi onoga što jesmo, što možemo i što trebamo učiniti. To je pokušaj da se poput Isusa povučemo u »pustinju«.

Zadatak (može vrijediti i za cijelu korizmu): ugasiti televiziju kroz jedno vrijeme i tako otkriti da imamo vremena za molitvu.

Način i predlošci:

- uvodna molitva (napamet, Očenaš ili nešto drugo);
- pozdrav i uvodne riječi;
- čitanje: razgovor s Nikodemom (Iv 2, 23 — 3, 21);
- ponoviti nekoliko glavnih rečenica;
- primjereno vrijeme šutnje;

— Ps 139 (može ga se moliti na različite načine; dobro bi bilo kad bi svaki u grupi imao u rukama tekst. Tada bi se moglo zamisliti da svatko čita po koji redak i to bilo po redu bilo po inspiraciji kojom pojedinac reagira na pojedine retke);

— molitveni predlošci »S Isusom u pustinji« iz: J. Zink, *Kako danas moliti*, str. 196—197;

- eventualna slobodna molitva, odnosno molitva vjernika;
- zajednička molitva Očenaša.

2. *Lice tvoje, Gospodine, ja tražim* (Ps 27, 8)

Tema je vezana uz drugu korizmenu nedjelju Preobraženja.

Način i predlošci:

- početna molitva: Ps 27; dobro bi bilo ponoviti zbog teme retke 7—10;
- čitanje: Mk 9, 2—13;
- primjerena šutnja;
- molitva jedne desetke uz zaziv: »... koji nam je otkrio lice svoje!«;
- molitva vjernika — spontana;
- molitva »Uskrs« iz: J. Zink, *Kako danas moliti*, str. 155;
- zajednička molitva Očenaša.

3. *Ako je tko žedan, neka dođe k meni* (Iv 7, 38)

Tema je vezana uz antiknu krsnu katehezu o vodama života.

- Početak s pozdravom i uvodom;
- Pjesma stvorova, sv. Franjo;
- čitanje: Iv 4, 5—42;
- primjerena šutnja;
- obnova krštenja:— litanije svih svetih (vidi liturgijsku knjigu: Veliki tjedan, iz liturgije Velike subote);
- blagoslovni zazivi (vidi: *Red krštenja*, br. 244, samo ono na str. 117);
- obnova krsnog saveza; odreknuće zla i obnova vjere (to može biti i u proširenom izdanju s obzirom na potrebe grupe, odnosno zajednice te na vrijeme koje nam stoji na raspolaganju za pripremu takve molitve);

— spontana zahvalna molitva (možda u povezanosti s pjesmom stvorova i u tom stilu »Hvaljen budi...« nastaviti niz razloga našeg kršćanskog zahvaljivanja;

— hvalospjev u litanijskoj molitvi: Dn 3, 57—88. 56, a nalazi se i u Časoslovu naroda Božjega, I. tjedan jutarnja od nedjelje;

— zajedničko moljenje Gospodnje molitve Očenaša.

4. *Gospodine, daj da progledam!* (Lk 18, 41)

Tema je vezana uz Evandjelje ozdravljenja sljepca od rođenja, a spada u ovo izuzetno vrijeme »prosvjetljenja« u pripravi na krštenje iz repertoara kršćanske starine.

— Početak s pozdravom i uvodom te uvodnom molitvom;

— molitva Ps 118, i to — ako je moguće — meditativno prepuštajući da pojedinac na glas izgovori redak ili kiticu koja mu se posebno doima;

— čitanje Iv 9, 1—41;

— kratka stanka u tišini;

— čitanje: Iv 8, 12 i odmah zatim Mt 5, 14—16;

— pjevanje ili moljenje molitve sv. Franje: »Bože moj dopusti mi...«;

— molitva »Što se nas tiče« iz J. Zink, *Kako danas moliti*, str. 95, i zatim iz iste knjige molitve pod naslovom »Kruh i svjetlo« str. 152—153;

— završetak s molitvom Gospodnjom.

5. *Tvoja je ljubav bolja od života* (Ps 63, 4)

Tema je vezana uz katehezu krštenja kao novog rođenja, novog života i naslonjena na Evandjelje uskrišenja Lazarova.

— Početak s pozdravom i uvodom te uvodnom molitvom;

— lagano meditativno čitanje Ps 63;

— čitanje Iv 11, 1—54;

— primjerena šutnja;

— molitva »Oprijeti se smrti«, iz J. Zink, *Kako danas moliti*, str. 167;

— molitva vjernika iz situacije pojedinaca;

— Psalam 22; može se nakon čitanja tog psalma pripraviti adaptirana molitva na inspiraciju psalma. Primjer jedne takve adaptacije nalazimo u J. Zink, *Kako danas moliti*, str. 101.

— iz Litanijskih Svih svetih izmoliti dio koji se prihvaća odgovorom »Oslobodi nas, Gospodine!«;

— molitva Gospodnja.

6. *Oče, u ruke tvoje predajem duh svoj!* (Lk 23, 46)

Tjedan Muke Gospodnje.

Predlažem:

— slušanje na gramofon ili magnetofon (kazetofon) jednog od oratorija o Muci Isusovoj (npr. Bach, Penderecki i dr.) s tekstovima evanđeoskih izvještaja u ruci. Ako to nije moguće, onda lagano uz stanke i tišnu čitanje izvještaja o Muci Isusovoj;

— duža šutnja;

— molitva vjere;

— moljenje »Prijekora«, tj. »Puče moj...«;

— molitva desetke sa zazivom: »koji je za nas život svoj dao!«.

Osim ovih prijedloga za molitvu sigurno postoji neizmjereno mnogo načina i predložaka koji će biti prihvatljivi, odnosno prikladniji, za pojedine obitelji, zajednice ili župe. Važno je shvatiti da je korizma privilegirano vrijeme istinite molitve.

Nadalje, usudio bih se nadopuniti neke sugestije. Najprije, ne ograničiti se samo na sugerirano. Nadalje, ovdje nisu uzeta u obzir sva moguća dobrodošla pomagala za molitvu i meditaciju. Iz prakse mnogih pokazuje se da različite fotomontaže te diamontaže, glazba i druga različita audiovizuelna sredstva predstavljaju izvrsno pomagalo i izvor za molitvenu inspiraciju. Svakako, predlažemo da se i to uključi u ovakve molitvene susrete gdje je to tehnički moguće.

Nadalje, često je predložena molitva iz knjige J. Zink, *Kako danas moliti*. Vjerujem da je ta knjiga trenutačno najdostupnija. Ipak bih predložio da se navedene molitve u grupama, odnosno zajednicama, malo preformuliraju prema potrebi, a svakako da se individualno izraženim molitvenim formularima dadne potrebna izmjena te da molitve postanu molitve zajednice gdje govorimo »mi« i gdje se radi o »nama«, a ne »ja« odnosno »meni«.

Ovih nekoliko misli iznosimo u želji da se nadahnuće stoljeća koje je vezano uz korizmu u naše vrijeme olako ne izgubi nego da to bude izvrsna prigoda za produbljenje našeg hoda prema Bogu.